

Inspirationsguide

Til arbejdet med forebyggelse af overgreb mod børn og unge

Center for Børn og Familie – November 2020

Indhold

Indledning	3
Forebyggelse på tre niveauer	3
Forebyggelse på det organisatoriske område.....	4
Forslag til dialog i ledergruppen.....	4
Forslag til dialog i personalegruppen	5
Forebyggelse på det faglige område	6
Forebyggelse på det personlige område.....	7
Relevante hjemmesider	8

Indledning

Denne inspirationsguide skal ses i sammenhæng med Bornholms Regionskommunes ”[Beredskabsplan ved viden eller mistanke om overgreb mod børn og unge](#)” fra 2019. Beredskabsplan og inspirationsguide skal danne grundlag for øget opmærksomhed på og viden om overgreb mod børn og unge.

Indsats mod og forebyggelse af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge skal ske i de enkelte kommunale og private tilbud til børn og unge, eks. dagtilbud, skoler, Børne- og Familiehuset, Ungehuset, fritidsinstitutioner eller andre institutioner såsom døgninstitutioner, opholdssteder eller plejefamilier (herefter børne- og ungeområdet).

Denne inspirationsguide retter sig primært mod lederne på børne- og ungeområdet, og er sammen med beredskabsplanen tænkt som et værktøj til at sikre kontinuerlig fokus og dialog omkring emnet. Inspirationsguiden er udarbejdet i 2020.

Forventninger

Det forventes at beredskabsplan og inspirationsguide som minimum en gang om året sættes på dagsordenen i de forskellige personalefora i børne- og ungeområdet, både i medarbejder- og ledelsesfora. Inspirationsguiden indeholder derfor forslag til spørgsmål, som personalegruppen kan drøfte, ligesom den også indeholder links til relevante vidensbanker, hvor yderligere inspiration kan findes.

I hver enkelt enhed på børne- og ungeområdet udpeger nærmeste leder en ressourceperson, der sammen med lederen er ansvarlig for at fastholde fokus på beredskabet i den samlede personalegruppe. Leder og ressourceperson deltager sammen i fx temadage arrangeret i samarbejde med SISO (Socialstyrelsens Videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn) samt temadage arrangeret af BUSK-gruppen (Børn udsat for seksuelle krænkelser).

Forebyggelse på tre niveauer

Inspirationsguiden har fokus på tre forskellige niveauer af forebyggelse, nemlig:

- Det organisatoriske område, hvor regler, aftaler og normer spiller en stor rolle
- Det faglige område, hvor den faglige viden er afgørende
- Det personlige område, hvor den enkelte fagpersons holdninger og grænser er vigtige

Som leder er det vigtigt, at du sammen med både din ledergruppe og personalegruppe drøfter forebyggelse på alle de tre niveauer. Nogle emner er måske mere målrettet ledergruppen, mens andre er mere målrettet personalegruppen – men alle emner kan principielt drøftes af alle.

Forebyggelse på det organisatoriske område

De organisatoriske rammer understøtter de pædagogiske metoder, som vi arbejder med på børne- og ungeområdet. Vores værdier, menneskesyn, holdninger og normer bør afspejle sig i de politikker, regler og procedurer, der tilsammen udgør den organisatoriske forebyggelse.

Forslag til dialog i ledergruppen

Det kan derfor være en god idé at ledergruppen drøfter de overordnede politikker, regler og procedurer i forhold til forebyggelse af overgreb mod børn og unge.

I kan finde mere <https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/politik-dagtilbud.pdf> og <https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/politik-skole.pdf> eller I kan tage udgangspunkt i nogle af følgende spørgsmål:

Har vi et formuleret værdigrundlag i vores tilbud?

Hvordan understøtter de regler, normer og aftaler, vi har i vores tilbud, de fælles værdier?
Hvordan kobler forebyggelsen af overgreb sig til vores værdigrundlag?

Har vi tydelige fælles regler, aftaler og normer, som er væsentlige for forebyggelsen af overgreb?

Hvordan er reglerne beskrevet?
Hvilke regler, aftaler og normer er relevante i forebyggelsen?
Hvilke skrevne og uskrevne regler har vi eks. i forhold til samværs- og omgangsformer børn og voksne imellem?

Har vi en overordnet politik til forebyggelse af overgreb i vores tilbud?

Hvad består den af?
Er der behov for at udvikle den yderligere?
Hvad gør vi, hvis vi får mistanke om overgreb?
Er der forhold i de fysiske rammer, der øger risikoen for overgreb?

Samler vi løbende op på koblingen mellem de fælles værdier, regler og normer og den daglige praksis?

Hvordan er forholdet mellem de formelle og de uformelle regler?
Afspejler den daglige pædagogiske praksis de fælles værdier, regler og normer?
Lad evt. konkrete erfaringer og episoder danne grundlag for en fælles drøftelse

Har vi løbende en åben dialog om forebyggelse af overgreb?

Hvordan sikrer vi løbende fokus på at italesætte regler, aftaler og normer, som er relevante for forebyggelse?
Hvordan understøtter vi en åben dialogbaseret tilgang i det daglige?

Forslag til dialog i personalegruppen

Også i personalegruppen i det enkelte tilbud kan I med fordel drøfte forebyggelse på det organisatoriske niveau, men i stedet for de overordnede politikker og regler, kan det være en god idé at tage udgangspunkt i faktiske oplevelser i jeres tilbud. De nævnte eksempler er til for at inspirere jer til forskellige emner.

Går man i bad/klæder om sammen med børn/unge?

Har vi den nødvendige viden om børns seksualitet?

Hvordan, hvor og hvor længe er det i orden, at voksne er alene med børn/unge?

Er det i orden at give børn/unge kram? Kys? Hvorfor? Hvorfor ikke?

Kan vi sende nye medarbejdere alene på tur med børn/unge?

Har vi regler for hvem, der sover sammen med børn/unge, og hvilke børn, der sover sammen, når vi er på tur? Hvorfor? Hvorfor ikke?

Hvilket sprog og tone anvender vi voksne indbyrdes – og i forhold til børn/unge?

Hvordan snakker vi om børns seksualitet? Hvilke ord bruger vi?

Hvordan håndterer og snakker vi om det, hvis et barn har en seksuelt grænseoverskridende adfærd?

Hvordan håndterer vi det, hvis vi oplever, at en voksen udviser en grænseoverskridende adfærd overfor et barn/ung?

Hvad er en acceptabel påklædning her hos os?

Har vi en fælles holdning til vold?

Hvornår har vold en karakter, hvor vi skal reagere?

Hvornår er der tale om, at forældre udøver vold mod deres barn?

Kender børnene til deres rettigheder, eks. i forhold til fysisk afstraffelse?

Hvordan introducerer vi nye medarbejdere til vores normer for adfærd og omgangsformer?

Hvad er vores regler for brug af sociale medier i forhold til børn/unge?

Hvordan fortæller vi vores forældre og andre samarbejdspartnere om vores normer for adfærd og omgangsformer?

Hvordan vil vi sikre omsætningen af de fælles normer i praksis således, at alle her på stedet kender til de fælles normer for adfærd og omgangsformer?

Taler vi om vores normer for adfærd og omgangsformer allerede ved ansættelsessamtalen?

Der vil naturligvis være forskel på, hvilke spørgsmål det enkelte tilbud tager udgangspunkt i. I kan også finde inspiration hos Socialstyrelsen, der har udarbejdet materiale til dialog om forebyggelse af overgreb i både dagtilbud og skole:

https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/refleksion_ny.pdf

https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/dialog_dagtilbud_ny-1.pdf

https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/dialog_skole_ny.pdf

Forebyggelse på det faglige område

At arbejde med forebyggelse af overgreb mod børn og unge på det faglige område handler i høj grad om, at man som leder og medarbejder besidder en faglig viden om:

- Det kommunale beredskab og kendskab til de forskellige handleveje i sager med overgreb mod børn og unge (se beredskabsplanen)
- Tegn og reaktioner hos børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb (se beredskabsplanen s. 8-12)
- Opsporing af seksuelle krænkelser og vold
https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/den-professionelle-tvivl-tegn-og-reaktioner-pa-seksuelle-overgreb-mod-born-og-unge/@_@download/publication
- Udvikling af børn og unges seksualitet
<https://vidensportal.dk/temaer/seksuelle-overgreb/borns-seksuelle-udvikling>
http://januscentret.dk/wp-content/uploads/Januscentret_bekymringsbarometer_2016.pdf
<https://sexogsamfund.dk>
- Risiko- og beskyttelsesfaktorer
<https://vidensportal.dk/temaer/seksuelle-overgreb/borns-seksuelle-udvikling>
- Grooming og den forførelses- og manipulationsproces, der ofte går forud for, at et overgreb finder sted
<https://bornsvilkar.dk>
- Seksuelle overgreb og digitale medier
<https://redbarnet.dk/anmeldt/viden/seksuelle-overgreb-og-digitale-medier/>
- At tale med børn generelt og specifikt i relation til temaerne vold og seksuelle overgreb (se beredskabsplan s. 12)
<https://vidensportal.dk/temaer/seksuelle-overgreb/at-tale-med-born-om-overgreb>

Forebyggelse på det personlige område

Fagpersoner kan blive følelsesmæssigt påvirkede, når de møder børn og unge, der har været udsat for omsorgssvigt og ikke mindst vold og seksuelle overgreb i deres opvækst. Fagpersonens personlige erfaringer, holdninger, normer og barrierer i forhold til temaerne vold og seksuelle overgreb bliver aktiveret, hvis et barn har været udsat for vold eller et barn har en seksualiseret adfærd eller udviser andre tegn og reaktioner på, at det har været udsat for vold og seksuelle overgreb.

I disse situationer kan medarbejderen opleve at få sine personlige grænser og blufærdighed overskredet, lige som det kan opleves svært at rumme, hvis børn og unge fortæller om vold og seksuelle overgreb.

Kendskab til egne personlige grænser og barrierer er afgørende for en professionel og fagligt kvalificeret indsats og støtte til børnene. En vigtig del af den forebyggende indsats er derfor, at man som fagperson er i stand til at registrere og rumme de personlige følelser og reaktioner, der opstår.

SUPERVISION

Supervision er et anvendeligt redskab til fagligt at håndtere de dilemmaer og udfordringer, man som fagperson møder i sit arbejde med børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb. Supervisionen giver fagpersonerne mulighed for at italesætte tanker og oplevelser i arbejdet med børnene og de unge. Ved hjælp af faglige drøftelser og refleksioner er supervisionen med til at styrke fagpersonernes faglige viden og skabe overblik over mulige handleveje i en professionel håndtering.

SISO

Videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn (SISO) yder gratis konsulentbistand til forebyggelse og tidlig opsporing i dagtilbud, skoler og anbringelsessteder. Kommuner kan rekvirere kompetenceforløb for personale i dagtilbud, skoler og anbringelsessteder og hjælp til udarbejdelse af samværs politikker, der fremmer forebyggelse og tidlig opsporing af børn og unge, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.

I kan hente mere inspiration til arbejdet med en politik til forebyggelse og opsporing af overgreb mod børn på www.socialstyrelsen.dk/overgreb-forebyg-arbejde

Ved behov for sparring kan I kontakte BUSK, se kontaktoplysninger i beredskabsplan.

Relevante hjemmesider

Her finder du nogle links til relevante hjemmesider.

Grundigt hæfte for fagprofessionelle om seksuelle krænkelser med god generel indføring
https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/den-professionelle-tvivl-tegn-og-reaktioner-pa-seksuelle-overgreb-mod-born-og-unge/@_@download/publication

Om børns seksualitet/børn der krænker børn
<http://januscentret.dk/>

Generel viden om seksuelle overgreb og vold:
<https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/seksuelle-og-voldelige-overgreb>
<https://vidensportal.dk/temaer/seksuelle-overgreb>
<https://vidensportal.dk/temaer/boern-der-oplever-vold>

Generel viden om seksuelle overgreb og vold, samt viden om grooming og seksuelle krænkelser digitale medier:
<https://bornsvilkar.dk>
<https://redbarnet.dk>